

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1930 kl. 4 e. m.

Utlåtande angående reglering av vissa utgifter för kapitalökning för budgetåret 1930/1931 i vad angår jordbruksärenden.

(1:a avd.)

Med anledning, av följande till jordbruksutskottet hänvisade i statsverkspropositionen gjorda framställningar, som röra utgifter för kapitalökning, får utskottet avgiva följande yttrande och förslag.

Statens utlåningsfonder.

1:o) **Statens avdikningslånefond.** I punkt 1 av den till innevarande riksdag avlätna statsverkspropositionen, avdelning Utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksdepartementet, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

[1*]

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1930/1931 från statens avdikningslånefond bevilja lån å tillhopa högst 3,000,000 kronor;

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1930/1931 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet (Utgifter för kapitalökning, bil. 6, sid. 1—3).

Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond äro meddelade i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 258).

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån från fonden fått för år högst beviljas för vartdera av budgetåren 1927—1930 uppgått till 3,000,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1930/1931 från statens avdikningslånefond bevilja lån å tillhopa högst 3,000,000 kronor;

* Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1930/1931 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

[2.] 2:o) **Egnahemslånefonden.** Under punkt 2 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslaget riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1931 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter;

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1930/1931 anvisa ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Vid 1904 års riksdag beslöts inrättande av egnahemslånefonden och antogs därvid för första gången allmänna bestämmelser för den sålunda beslutade statliga egnahemslånerörelsen. Efter åtskilliga ändringar av dessa bestämmelser gälla från och med den 1 januari 1929 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsvérksamheten samt kungörelsen samma dag (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten.

Sedan under en följd av år den medgivna årsutlåningen från fonden bestämts till 18,000,000 kronor, varav 12,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter, har för ett vart av åren 1929 och 1930 årsutlåningsbeloppet förhöjts till 20,000,000 kronor, varav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter. Såsom kapitalökning till egnahemslånefonden för budgetåret 1929/1930 anvisades av riksdagen 10,000,000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkan av bifall till Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1931 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter;

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1930/1931 anvisa ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

3:o) **Jordförmedlingsfonden.** Under punkt 3 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

a) medgiva, att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1931 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhoppa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor,

b) medgiva, att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1931 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar,

c) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1930/1931 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Vid 1907 års riksdag inrättades jordförmedlingsfonden. De närmare bestämmelser, som från och med 1929 reglera utlåningen ur denna fond, återfinnas i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten och kungörelsen samma dag (nr 219) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten.

Jämlikt förstnämnda kungörelse må statslån från jordförmedlingsfonden utlämnas *dels* såsom jordanskaffningslån åt hushållningssällskap för användande, under vissa villkor, till inköp av viss fastighet, lämplig att helt eller delvis användas för bildande av egna hem huvudsakligen för jordbruksändamål, samt för bestridande av de för fastighetens exploatering i dylikt syfte förenade kostnader, *dels* såsom förlagslån åt i samma kungörelse omnämnda låneförmedlande aktiebolag och föreningar för användande såsom rörelsekapital vid inköp och exploatering av fastighet av nyss nämnd art.

Vad beträffar storleken av de belopp, som under 1930 få användas för de nyssnämnda båda lånetyperna, må erinras, att 1929 års riksdag (skr. nr 173) medgav, *dels* att statens egnahemsstyrelse finge av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning till jordanskaffningslån disponera under 1930 tillhoppa högst så stort belopp, att vad som utestode i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år överstege 1,500,000 kronor, *dels* ock att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisades såsom jordanskaffningslån, finge av Kungl. Maj:t under 1930 användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må

a) medgiva, att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1931 till jordanskaffningslån åt hus-

hållningssällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhoppa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor,

b) medgiva, att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1931 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar,

c) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1930/1931 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

[4.] 4:o) **Lånefonden för inköp av ädla avelsston.** Under punkt 4 av berörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av ädla avelsston anvisa för budgetåret 1930/1931 ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

Ifrågavarande fond inrättades enligt beslut av 1913 års riksdag (skr. nr 291). Från fonden må avelslån tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att till jordbrukare inom sällskapets område utlämna hästavelslån för inköp av dylika avelsston och inom vars område ädel hästavel bedrivs samt goda förutsättningar för densamma finnas. För lånerörelsen hava allmänna villkor och bestämmelser meddelats i kungörelsen den 4 juli 1913 (nr 226), vari sedermera i anslutning till riksdagens beslut ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 68/1916, 366/1917 och 116/1920.

Högsta årsutlåningen från fonden är numera bestämd till 200,000 kronor. Det högsta belopp, vartill hästavelslån för varje särskilt sto må beviljas, utgör 3,000 kronor. Låntagare må icke på grund av särskilda hästavelslån samtidigt häfta i skuld till högre belopp än 6,000 kronor. Lån från ifrågavarande fond äro räntefria och skola, sedan de innehavts ett år från lyftningsdagen, vid utgången av vart och ett av de därpå följande fem åren återbetalas med en femtedel av det ursprungliga kapitalbeloppet.

Lånefonden har under de senare åren i allt större utsträckning tagits i anspråk av hushållningssällskapen. De av Kungl. Maj:t under ett vart av åren 1926—1929 beviljade lånens sammanlagda belopp hava utgjort 1926 53,500 kronor, 1927 95,600 kronor, 1928 103,600 kronor samt 1929 121,300 kronor.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av ädla avelsston anvisa för budgetåret 1930/1931 ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

5:o) **Täckdikningslånefonden.** Under punkt 5 av berörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att [5.]

a) godkänna i statsrådsprotokollet föreslagna ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden,

b) såsom kapitalökning för samma fond anvisa för budgetåret 1930/1931 ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet (Utgifter för kapitalökning, bil. 6, sid. 11—19).

I en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion nr 351 av herr *Hammarlund* har hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 juni 1920 (nr 332), att amorteringstiden för lån ur täckdikningslånefonden utsträcker till 14 år samt anhålla att vederbörande utskott måtte uppgöra förslag till härav föranledda författningsändringar.

Motion.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, hänvisas till motionen.

Vid 1913 års riksdag beslöts inrättande av täckdikningslånefonden och antogos därvid allmänna bestämmelser för utlåningen ur fonden. Efter åtskilliga ändringar av desamma gäller numera kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden med däri genom kungörelserna nr 358/1921 och 239/1922 gjorda ändringar.

Av bestämmelserna återgivas följande:

Lantbruksstyrelsen tillkommer att efter prövning bevilja hushållningssällskap, som därom gör ansökning, statslån från fonden. Hushållningssällskapen äga av dylikt statslånebelopp utlämna täckdikningslån. Detta må dock ske endast efter hörande av sakkunnig ledamot av den i 14 momentet i författningen omförmälda nämnd och ej, utan medgivande av lantbruksstyrelsen, mot dylik ledamots avstyrkande. Lantbruksstyrelsen har att öva uppsikt och kontroll å hushållningssällskapens täckdikningslåneverksamhet. Finnes statslånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall sådant lånebelopp, på yrkande av lantbruksstyrelsen, omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet. Å lyftat, oguldet statslånebelopp har hushållningssällskap att erlægga fyra procent årlig ränta från lyftningsdagen. Sedan statslån innehavts under två år från lyftningsdagen, skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande sju åren årligen återbetalas en sjundedel av det ursprungliga be-

loppet. Statskontoret utbetalar till vederbörande hushållningssällskap beviljat statslån. Av den, som av hushållningssällskap erhåller täckdikningslån, må ej fordras högre ränta än nyss nämnts och skall jämväl berörda återbetalningsvillkor i allmänhet tillämpas å täckdikningslån.

Från täckdikningslånefonden äger lantbruksstyrelsen bevilja hushållningssällskapen för utlämnande av täckdikningslån ett årligt belopp av sammanlagt 2,000,000 kronor. Enligt statsrådsprotokollet hade de under senare år utlämnade lånen uppgått till allenast 1,000,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning innefattar med avseende å gällande grunder för lån från täckdikningslånefonden att räntefrihet skulle medgivas låntagaren under två år från lyftningsdagen. Härjämte innebär förslaget vissa mindre jämkningar i de för ifrågavarande lånerörelse gällande bestämmelser såsom att bidrag må av hushållningssällskapet endast i mån av behov lyftas i statskontoret, föreskrivande av sex procent ränta, då lån hos hushållningssällskap befunnits vara disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tilläte m. m. Såsom kapitalökning för fonden för budgetåret 1930/1931 har upptagits ett belopp av 400,000 kronor, varigenom, med beräkning av inflytande amorteringar, ett sammanlagt kapital av omkring 1,250,000 kronor skulle stå till förfogande.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning, i vad den avser sådan ändring i gällande villkor för lån från täckdikningslånefonden, att statslån från fonden må under två år från lyftningsdagen innehavas räntefritt, är föranledd av riksdagens i skrivelse den 15 maj 1929 (nr 174) gjorda anhållan om framläggande för riksdagen av förslag i sådant avseende och föranleder följaktligen icke någon erinran från utskottets sida liksom icke heller övriga i Kungl. Maj:ts förslag innefattade mindre ändringar i lånevillkoren. Det av Kungl. Maj:t upptagna kapitalökningsanslaget ger icke anledning till någon utskottets erinran.

Beträffande därefter den väckta motionen avser denna en utsträckning av amorteringstiden från sju till fjorton år. Med all förståelse för täckdikningens stora betydelse för jordbruket anser sig utskottet i betraktande av den betydande ytterligare fördel med avseende å täckdikningslånen, som innefattas i det av utskottet här ovan tillstyrkta förslaget, icke kunna tillstyrka motionen.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å motionen II: 351

a) godkänna i statsrådsprotokollet föreslagna ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden,

b) såsom kapitalökning för samma fond anvisa för budgetåret 1930/1931 ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

6:o) **Kraftledningslånefonden.** Under punkt 6 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att lån ur kraftledningslånefonden må under 1930 beviljas till ett belopp av högst 1,500,000 kronor.

[6.]

Kraftledningslånefonden inrättades enligt beslut vid 1918 års riksdag. Allmänna bestämmelser för denna lånerörelse hava meddelats genom kungörelse den 13 september 1918 (nr 718), däri ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 480/1919, nr 194/1923 och nr 366/1925.

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån ur fonden fått för året högst beviljas, under senare år uppgått till för 1927 2,500,000 kronor, 1928 2,000,000 kronor och 1929 likaledes 2,000,000 kronor.

Med hänsyn till å fonden förefintlig för utlåning under 1929 disponibel kapitalbehållning erfordrades för innevarande budgetår icke någon anslagsanvisning till fonden.

Av motsvarande skäl har något nytt kapitalökningstillskott icke heller ansetts erforderligt för budgetåret 1930/1931.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att lån ur kraftledningslånefonden må under 1930 beviljas till ett belopp av högst 1,500,000 kronor.

Stockholm den 6 mars 1930.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Elof B. Andersson, Gabrielsson, Carl E. Eriksson, von Stockenström, Granath, Kropp* och *Henriksson*, samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Sköld, Hedlund* i Häste, *Carlström, Svensson* i Grönvik, *Vahlstedt, Månsson* i Erlandsro och *Pehrsson* i Bramstorp.

Reservation

under punkt 6 (täckdikningslånefonden) av herr *Pehrsson* i Bramstorp, som ansett, att utskottet bort föreslå en utsträckning av amorteringstiden för täckdikningslån till 10 år.